

Reglabs nätverk Folkhälsa och regional utveckling – FRUSAM den 15 juni 2012

Deltagare

Catharina Blom	Regional utveckling	Regionförbundet Uppsala län
Filippa Myrbäck	Folkhälsa	Regionförbundet Uppsala län
Mats Helander	Regional utveckling	Östsam
Petter Engström	Regional utveckling	Region Gotland
Lisa Stark	Folkhälsa	Region Gotland
Richard Gullstrand	Regional utveckling	Region Skåne
Tommy Aspegren	Folkhälsa	Region Skåne
Karin Rosenberg	Regional utveckling	Region Dalarna
Kerstin Sandberg	Folkhälsa	Norrbottnens läns landsting
Karin Berensson	Folkhälsa	SKL
Eva Moe	Projektledare	Reglab

Ej närvarande

Monica Pärus		Landstinget Sörmland och Regionförbundet Sörmland
Birgitta Lund		Landstinget Sörmland och Regionförbundet Sörmland
Annika Larsson	Folkhälsa	Östsam
Anna-Lena Cederström	Regional utveckling	Region Blekinge
Catharina Rosenquist	Regional utveckling	Region Blekinge
Birgitta Lundberg	Folkhälsa	Landstinget Blekinge
Bo-Josef Eriksson	Regional utveckling	Region Värmland
Ann Otto	Regional utveckling	Region Värmland
Ej klart	Folkhälsa	Landstinget Värmland
Thomas Falk	Folkhälsa	Örebro läns landsting
Göran Hallman	Folkhälsa	Regionförbundet Jämtlands län
Anna Lindberg	Regional utveckling	Norrbottnens läns landsting
Jonas Frykman	Ordförande Reglab Regional utveckling	SKL

Välkommen

Eva Moe informerar om Reglab. Det vi nu startar är ett nätverk, vilket är en av de aktiviteter som ryms i Reglab. Bland kommande aktiviteter kan nämnas ett forskarforum den 14 november (prel) i Örebro samt årskonferensen som blir den 6-7 februari i Luleå. Preliminärt tema för årskonferensen är Bortom BNP.

Vi har alla fått, eller får, ett lösenord knutet till adressen www.reglab.se/frusam.

Inledning

Bakgrunden till Reglabs nya nätverk är FRUSAM-projektet (Folkhälsa och regional utveckling i samverkan) som avslutades i slutet av 2010. Catharina Blom och Tommy Aspegren står bakom inbjudan till mötet. Tommy var projektledare i FRUSAM och Catharina ledamot i styrgruppen.

Tommy Aspegren presenterar grundtankarna bakom sambandet regional utveckling och folkhälsa. Tommys powerpoint-presentation bifogas minnesanteckningarna.

Det finns en web-plats kvar från projektet: <http://www.frusam.se/>. Denna kommer sannolikt att stängas ner vid kommande årsskifte och en del av innehållet tankas då över till vår nya sida.

Presentation

De närvarande deltagarna presenterar sig. Reflektionerna med anledning av den inledande presentationen har fogats samman i diskussionen som redovisas i nästa punkt.

Diskussion

Definitioner

Det är svårt att helt gå förbi definitioner av ord som folkhälsa och regional utveckling/regional tillväxt.

Inom FRUSAM ägnade vi mycket tid åt att definiera dessa ord. Till exempel skulle man kunna säga att om man använder begreppet ”regional utveckling” är folkhälsa en given del/dimension, i motsats till om man använder begreppet ”regional tillväxt”. Slutligen kom vi i FRUSAM fram till att om vi skulle kunna gå vidare fick vi inte fastna i definitionerna. Vi nöjde oss med att det finns en intuitiv uppfattning av vad det är vi menar.

Något som det råder uppslutning kring är att hälsa är en del av social hållbarhet. I den sociala hållbarheten ingår också jämställdhet. Ofta finns en jämställdhetsaspekt i hälsodimensionen som är viktig att beakta. I budgetpropositionen hösten 2011 lyfte regeringen för första gången explicit in folkhälsa som en viktig förutsättning för tillväxten. Man verkar dock inte ha gått vidare med att konkretisera.

Bort från sektorstänkandet

Det råder en gemensam uppfattning om att vi, om vi ska bli framgångsrika när det gäller folkhälsa och regional utveckling, måste avlägsna oss från sektorstänkandet. I en regional organisation är det naturligt att se till territoriet i stället och hur alla politikområden är aspekter av varandra. Det är de regionala utvecklingsstrategierna som utgör den gemensamma processen för detta.

Vi diskuterar begreppet folkhälsa som sådant. Vore det bättre att hitta något annat? (För övrigt: vad händer med Folkhälsoinstitutet om Stefan Carlssons utredning om de tolv nuvarande ”sjukvårdsmyndigheterna” förverkligas?)

En intressant tanke vore att knyta an till en befintlig fråga och ansluta sig till den med ett folkhälsoperspektiv. Det finns tydliga samband mellan utbildning och hälsa. Så varför inte ansluta sig till regeringsuppdraget om kompetensplattformar.

Arbetslösheten är ett annat exempel som har såväl tillväxt- som folkhälsoaspekter. Åtminstone Region Skåne har signalerat att man skulle kunna tänka sig ett större regionalt ansvarstagande för denna fråga. Gäller möjligen andra regioner också. Skulle ett sådant ökat ansvarstagande på en regional nivå även kunna stödjas av att det skulle gynna och ge upphov till positiva folkhälsoeffekter? En möjlig fråga för nätverket att fundera mera kring.

Konkreta exempel

En av FRUSAM:s slutsatser var nödvändigheten av konkreta exempel för att illustrera hur folkhälsa och regional tillväxt påverkar varandra. Här skulle Reglabs nätverk kunna ta vid.

Konkreta exempel är ett verktyg för lärande och teoriutveckling. Själva strävan att hitta konkreta exempel utvecklar även förmågan att se och identifiera. Det är en tröskel att passera innan man ser saker med nya ögon eller ur en annan synvinkel. Det finns inte så mycket erfarenhet att luta sig mot i dagsläget, efterfrågan har inte funnits då man helt enkelt inte sett behovet eller nyttan. Såväl behovet som nyttan av att se sambanden har uppvärderats under senare år – inte minst utifrån diskussionerna kring ”Beyond GDP”. Nyttaspekten av att se när och hur hälsa och tillväxt stödjer varandra är också en del av grundtanken med FRUSAM.

Vi skulle till exempel kunna ha en ambition att göra en kartläggning av konkreta exempel på projekt/motsvarande på temat folkhälsa-regional utveckling.

En sådan kartläggning bör innehålla både bra och dåliga exempel. Många gånger finns det målkonflikter som vi inte får ducka inför. Exempel som nämns på mötet: mäta tillväxt i antal serveringstillstånd eller ekonomiskt stödja ett motorsportevenemang.

Förutom en illustration av att folkhälsa och tillväxt hänger ihop kan en kartläggning bidra till att vi kan lära av varandra. Finns det t ex konkreta frågor där andra deltagare kan sitta inne med svaret?

Vi vet – om vi inventerar – VAD som görs. Vi vet dock inte tillräckligt om HUR, dvs metoder och arbetssätt, för att se sambanden mellan god hälsa och tillväxt. Möjligen anar vi VARFÖR det är viktigt att jobba med både VAD och HUR.

Att räkna hem vinsterna

Vi vet redan nu mycket om sambanden mellan hälsa och tillväxt – men varför gör vi ändå inte tillräckligt? Ett svar är att det är svårt att räkna hem vinster som inte visar sig förrän långt fram i tiden.

De här frågorna försöker man besvara i socio-ekonomiska bokslut och hållbarhetsbokslut.

Det är möjligen så att det är själva analysen som är den viktiga – inte att få fram exakta kronor och ören på kostnaderna. Enkelhet bör eftersträvas. Jämför miljökonsekvensanalyser som

enligt en forskare (Lars Emmelin) i vissa fall kan leda till att man satsar på något som inte för ögonblicket är det bästa för miljön. Man gör andra överväganden och är medveten om detta.

En idé vore att de som jobbar med folkhälsa analyserar konsekvenserna av en tillväxtsatsning – och tvärtom.

Vi redovisar några exempel: De 770 cykelolyckorna på två år i Uppsala med besök på akuten på Akademiska sjukhuset som resultat – vad kostar de mot att bygga bättre cykelbanor, kräva hjälm etc? Olyckorna hemma hos äldre mot att anställa en Fixar-Malte. Undersökningen från en stadsdel i Uppsala där man tittat på vad det betyder för den sociala hållbarheten att öka förvärvsfrekvensen med några relativt få andelar. Undersökningen av kostnaderna för utanförskap i ett län. Stefan Löfvens utspel om sommarskola för barn som inte klarat av skolan under ordinarie terminstid. Vilka konsekvenser får det för barnen att ha föräldrar som inte arbetar?

När det gäller infrastruktur talar man om samhällsekonomiska kalkyler för att kunna räkna hem effekterna av en satsning på en ny väg. Vore det bättre att använda detta begrepp även inom folkhälsa? Inte minst eftersom kalkylerna görs innan en investering.

Bortom BNP

Konkreta exempel kan behöva sättas in i ett övergripande system- eller strukturellt tänkande.

Som Tommy visat i sin inledning finns det gränser för hur mycket ökad tillväxt bidrar till bättre hälsa. Det fungerar i början, men det finns en gräns när hälsan inte blir bättre utan snarare tvärtom. Högre inkomst kan bidra till övervikt och alkoholism, t ex. Vi befinner oss i en unik situation historiskt sett. Det finns ingen erfarenhet att falla tillbaka på av hur man hantlar denna situation. Vad händer t ex med ungdomar som aldrig får ett jobb? Barn som växer upp utan att någonsin ha sett sina föräldrar gå till ett arbete? Samhället riskerar att polariseras. Och därmed är vi inne på ett politiskt laddat område.

Såväl folkhälsa som tillväxt är politiskt känsliga områden med stort utrymme för tyckande. Det ökar – inte minskar - behovet av synpunkter på och idéer till lösningar från tjänstemannahåll.

Även regeringens Framtidskommission har börjat titta på detta. Den 14 juni anordnades ett seminarium på temat Bortom BNP – nya mått för framtidens politik. Framtidskommissionen ska hjälpa till att sätta fingret på viktiga samhällsutmaningar som Sverige står inför de kommande åren, med sikte på 2020 och 2050. Resultatet presenteras i en slutrapport under våren 2013. Kommissionen leds av statsministern och består av partiledarna i regeringen samt ett antal personer med olika perspektiv och från olika delar av det svenska samhället. I seminariet den 14 juni medverkade Filip Fors, doktorand i sociologi vid Umeå universitet som fått i uppdrag att skriva en rapport på tema Bortom BNP. Vi bör ha ögonen på den rapporten!

När det gäller BNP-begreppet är vi överens om att mest fruktbart är att komplettera med balanserande indikatorer, t.ex. folkhälsoindikatorer, inte att ersätta BNP som är väl etablerat.

Indikatorer

Kopplat till Bortom BNP finns frågan om indikatorer. Vi har under dagen berört den frågan förhållandevis lite. Vi behöver gå vidare med indikatorer som för övrigt var något som det ursprungliga FRUSAM-projektet inte maktade med.

Det finns en Utvärdering av Sveriges status med EU:s hållbarhetsindikatorer från SCB.

http://www.scb.se/statistik/publikationer/MI1303_2012A01_BR_MIFT1202.pdf

Hälsa som affärsmöjlighet

Hälsa är också en affärsmöjlighet. Det handlar om företag inom life-science, livsmedel,, hjälpmedel, innovationer som gör livet som äldre enklare osv. Många gånger handlar det om tjänsteföretag och det är ju framför allt sådana som ökar i dag. Sen kan man förstås sätta frågetecken för delar av hälsobranschen; astrologi, zonerapi osv. Även om området är intressant ligger det möjligen inte i fokus för Reglab-nätverket. Det finns andra aktörer som arbetar inom detta område.

Hur går vi vidare?

Alla är intresserade av att vi fortsätter. Dessutom behövs ett möte då även de som inte hade möjlighet att vara med i dag kan delta.

Nästa möte blir **fredagen den 12 oktober kl 10.15-15 på SKL**. De här minnesanteckningarna och redovisning av de utdelade uppgifterna bildar bas för mötet.

Det är viktigt att varje deltagande organisation är representerad med både en ”regional utvecklare” och en ”folkhälsoperson”.

Uppgifter till nästa gång

Alla: Tillväxtverket har gått ut med en inbjudan till de organ som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet. Man bjuder in till dialogmöten mellan regioner och nationella myndigheter hösten 2012. Det handlar bland annat om att stödja regionernas arbete med programskrivningen inför nästa strukturfondsperiod. Bland de nationella myndigheter som räknas upp i sammanhanget finns inte Folkhälsoinstitutet med. Var och en bör se till att folkhälsofrågorna lyfts i höstens dialoger! Svar på Tillväxtverkets inbjudan ska ha kommit in senast den 20 juni.

Catharina Blom: Kontaktar Eva Moe om Reglabs årsmöte.

Karin Berensson: Undersöker om EU:s folkhälsoprogram t o m 2013 skulle kunna användas för att finansiera någon aspekt av det vi diskuterat respektive om det program som startar 2014 skulle kunna användas på motsvarande sätt. Karin som arbetat med öppna jämförelser inom folkhälsa för SKL:s räkning redovisar nästa gång också vilka indikatorer som använts och hur de förhåller sig till Stiglitzkommissionens rekommendationer.

Mats Helander: Ge konkreta exempel på målkonflikter.

Alla: Identifierar konkreta exempel på hur folkhälsa och regional utveckling påverkar varandra. Både goda och dåliga exempel behövs.

Tänk tillbaka på dagens möte och diskussioner utifrån var vi nu kan hitta det mest effektiva och framåtsyftande arbetssättet och även de ämnen eller fokusområden som engagerar mest.

Det är då viktigt att skilja på vad som är intressant och vad som är påverkbart – det måste vara båda delar för att det också ska bli meningsfullt och försvarbart att lägga vår tid på.

Några länkar:

Länk till Beyond GDP – initiativet. <http://www.beyond-gdp.eu/> , titta gärna på den lilla filmen.

Om hållbar regional tillväxt, ITPS (numera Tillväxtanalys), en bra kunskapsöversikt som bl.a. reder ut en del slarvigt använda begrepp. Huvudförfattaren, Torbjörn Danell, ingick i FRUSAMs styrgrupp under 2010.

http://www.frusam.se/Portals/8/docs/ITPS%20h%C3%A5llbar%20utveckling%20och%20kluster%20R2009_003_webb.pdf

Förmodligen den enda sammanfattningen av Stiglitz-kommissionens arbete på svenska – kort och koncis. <http://www.frusam.se/Portals/8/docs/FFRU%202009/090925Redovosning-Stiglitz.pdf>

Bilaga:

Tommy Aspegrens power pointpresentation